



Korkeakoulukirjastojen talousseminaari

Kirjaston johtajan puheenvuoro

Ylikirjastonhoitaja
Päivi Kytömäki
Oulun yliopisto



Seminaarin aiheet

- Tilastoinnissa ilmenevät ongelmat, esim. tulkinnanvaraisuudet,
- Mitä taloustietoa tarvittaisiin,
- Minkälaisia tunnuslukuja olisi hyvä saada



Yleisiä havaintoja

- Aika todella uudistaa sisältöä myös
- Käsikirja vaikea- ja työläskäyttöinen
- Tilaston käsikirja tulisi olla kaikkien saatavilla, nyt vain tunnuslukujen laskentakaavat ovat saatavilla netissä
- Tietokantaan kunkin asian kohdalle ”help box”/kommentti/Alt, joka kertoo sisällön
- Tarkemmat, kommentoidut syöttöohjeet kirjastoille salasanan taakse
- Yliopistolain muutoksen vaikutukset tulee tutkia tarkasti talouden osalta



Tilastoinnissa ilmenevät ongelmat

Virheet

- Luvattoman paljon virheitä, miksi?
- Ohjeiden tulkinnat lienevät häilyviä tai ohjeet epäselvät
- Ei noudateta ohjeita tarkasti (eri ihmiset täyttävät eri vuosina, useita välikäsiä?)
- Inhimilliset virheet -> vertailu omiin aikaisempiin tilastoihin (esim. 2 vuotta) ja toisiin samansuuruisiin / -laisiin kirjastoihin
- Lukuisat virheet tekevät tilastosta ja sen tunnusluvusta epäluotettavan, jopa vahingollisen



Tilastoinnissa ilmenevät ongelmat

Virheet - esimerkkejä

- Otantana OYK, TaYK, JYK, TYK, ka 2011
- Koulutuskulut:
 - 1. esimerkki: OYK:sta ilmeisesti tullut vain kurssimaksut eikä matka- ja päivärahat, koska ne ovat OY:n talousjärjestelmässä eri kuluissa ja luvut saadaan välikäden kautta (epäselvä toimeksianto)
- Epäsuora rahoitus:
 - 2. esimerkki: kirjastoaineistokulut ilmoitettu kirjaston budjetissa (suora rahoitus), vaikka kirjasto saa epäsuorasti n. 97 % rahoituksestaan



Tilastoinnissa ilmenevät ongelmat

Tulkinnanvaraisuus, virhe?

- **Epäsuoralla rahoituksella katetut aineistohankinnat**
- Luku ajetaan yliopiston tilinpäätöksestä
- Mukana kirjallisuushankinnat, jotka eivät koskaan päädy kirjastoon tai edes kirjaston tietokantaan (laitoksille tilatut lehdet, käsikirjat, työhuonekirjat jne.) => jos katsotaan kirjaston kokonaiskuluja, luku antaa väärän, liian hyvän kuvan
- Kaikki tietokantaankaan luetteloitavat eivät päädy kirjastoon (pysyvä työhuonekäyttö)
- Luku tulisi ajaa kirjaston hankintaohjelmasta
- Aineistokulujen tunnusluvut eivät vertailukelpoisia kirjastojen kesken, kun toisilla tulee suoralla ja toisilla epäsuoralla rahoituksella, jota ei lasketa tunnuslukuun



Suora ja epäsuorarahhoitus

- Jos 4.1. ja 4.2. yhdistetään, on entistä merkityksellisempää, mistä luvut otetaan ja mitä ne sisältävät
 - vrt. laitosten oma sekalainen hankinta yliopiston kirjanpidossa
 - Kirjaston rahoitus suurimalta osin epäsuoraa



Tilastoinnissa ihmeteltävää

Tilat

- Ilmoitetaanko samoja lukuja?
- Esim. onko toisella kirjastolla tiloihin jyvitetty yhteiset tilat ja toisella ei? Ja jos on, niin mitkä tilakulut vyörytetty?
- Opiskelutiloihin satsaus saisi näkyä tilastossa
 - Opiskelutilat erilleen kokoelma- ja henkilökuntatiloista
- KITT:ssä asiakaspaikat kertovat määrän, ei neliöitä tai euroja siitä, miten paljon kirjasto panostaa opiskelutiloihin



Tilastoinnissa ihmeteltävää

Arvonlisäverot

- Ilmoitetaanko siksi, koska kerätään myös kv - tilastoihin tai ennen yliopistot olleet sekä netto- että bruttomenettelyssä?
- Luku saadaan kirjanpidosta
- Kuka tarvitsee? Mitä luku kertoo? Mihin sitä käytetään?
- Nyt kaikki yliopistot ns. nettomenettelyssä, ilmoittavat verottajalle ja OKM:lle kompensatiota varten
- Pois uudesta tilastosta



Tilastoinnissa ihmeteltävää

Pääomakulut

Ohje: ”Suuret investointikulut, jotka *budjetoidaan erikseen ja jotka eivät sisälly kirjaston normaalitoimintoihin osoitettaviin budjettivaroihin*, ilmoitetaan tässä. Tällaisia ovat rakennushankkeet, suuret kalustus-hankinnat, palvelinten hankinnat, uuden kirjastojärjestelmän hankinnat yms.

Esimerkki: Kirjasto hankkii uuden kirjastojärjestelmän ja sitä varten uuden palvelimen. Ohjelmiston ja palvelimen hankintakulut ovat pääomakuluja.



Tilastoinnissa ihmeteltävää

Pääomakulut

- Uusi tilasto uusittava näiltä osin täysin
- Pääomakulut ei ole kirjanpitotermi
- Yliopistot eivät tee rakennusinvestointeja, vaan ne tekee Suomen yliopistokiinteistöt Oy
- Yliopistot sitoutuvat sopimuksin uusien tai korjattujen tilojen osalta vuosikuluihin, jotka ovat käyttömenoja
- Ohjelmat, palvelimet jne. poistetaan tietyssä ajassa, jolloin niitä ei saa kirjata kahteen kertaan (kertainvestointina ja poistoina), vaikuttaa myös tunnuslukuihin:
- Tietotekniikkakulut: Esitetty jo aikaisemmin, että muihin kuluihin tulisi alakohta vuosimaksut



Tilastoinnissa ihmeteltävää

Yliopistollisten sairaaloiden maksut

- Mihinkähän kukin on sen laittanut?
- Arvauksia:
 - muu julkinen rahoitus?
 - muu rahoitus?
 - yhteisprojektien rahoitus?
- Ohjeisiin selvennys



Tunnusluvut

- Virheet perusluvuissa tai nykyisissä määrittelyissä tekevät tunnusluvut virheellisiksi
- Sinällään hyviä tunnuslukuja, yliopiston johdolle mielenkiintoisia mm.
 - kohdeväestö / kirjaston henkilökunta (htv)
 - Kirjaston kokonaiskulut (euro) / kohdeväestö
 - Kirjaston kokonaiskulut / kehysorganisaation kokonaiskulut
- Jotkut määritelmät kaipaavat täydennystä, esim. kohdeväestö, kehysorganisaatio



Saatuja kommentteja

Kustannuspaikkakohtaiset tiedot

- Kustannustietoisuus kirjastoissa on kasvussa, kustannuspaikoittain seuranta - vaatisivat työajanseuranta
- Eräässä kirjastossa organisaatio on jaettu useaan kustannuspaikkaan ja kustannuspaikat puolestaan projekteiksi, joille työaika ja kustannukset pyritään jakamaan mahdollisimman tarkasti. Tämä edellyttää tarkkaa työajanseurantaa.
- Mieluummin talokohtaisena seurantana?



Yhteenvetoa

- Aika todella uudistaa tilasto myös sisällön osalta
- Yksiselitteisemmäksi, jolloin vertailtavuus ja luotettavuus saavutetaan
- Vein oleelliset ja kerättävissä olevat tiedot kerätä
- ISO:n standardin kansallinen soveltaminen
- Käsikirja selkeämmäksi ja helppolukuisemmaksi, myös nettiin, helpit täyttövaiheessa käytössä

